

ESENLER ŞEHİR DÜŞÜNCE MERKEZİ

Kentleşme ve Sosyal Politikalar

ESENLER ŞEHİR DÜŞÜNCE MERKEZİ

Kentleşme ve Sosyal Politikalar

ISBN: 978-605-86087-7-1

Esenler Belediyesi
Şehir Düşünce Merkezi
Şehir Yayınları

—
Editörler
Murat ŞENTÜRK
Ömer Miraç YAMAN

—
Tashih-Redaksiyon
Mehmet H. Ramazanoğlu

—
Tasarım - Kapak
Mehmet ÜLKER / Düzey Ajans

—
Baskı/Cilt
İlbey Matbaa
2. Matbaacılar Sitesi 3NB3
Topkapı - Zeytinburnu / İSTANBUL
0212 613 83 63

—
Yayın Yılı 2013

Eserin tüm yayın hakları Esenler Belediyesi'ne aittir.
Kitapta yer alan makalelerden yazarları sorumludur.

Kent üzerine ve kenti konuşmak/yazmak, ancak bir takım ön kabullerden sıyrılarak ve yine bir takım yeni bakış açılarına başvurarak katkı sunan bir eyleme dönüşebilir. Eğer üzerine konuşulan ve yazılan kent istanbul ise bu durum çok daha girift anlamları içerisinde barındırmaktadır. Bu çetin bilmeceye katkı sunma çabasının somut göstergelerinden birisi de kent üzerine düşünme eylemini akademik bir perspektifle ve araştırmacı bir ruhla buluşturma gayretini somutlaştıran, Esenler Şehir ve Düşünce Merkezi'nin 2013 yılındaki atölyelerinden "Kentleşme ve Sosyal Politikalar" atölyesidir. Kent ile kentte yaşayanlar arasındaki ilişkinin boyutları üzerine derin bir düşünme çabası olarak da yorumlanacak bu girişim, en temelde hem kente hem de sakinlerine dair bir sosyal politika düşüncü geliştirme çabası olarak değerlendirilebilir. Esenler Şehir ve Düşünce Merkezi'nde bu çerçevede düzenlenen her atölye bir kitaba dönüşmekte ve bu somut çıktılar kent üzerine düşünen ve çalışan ilgili kamuoyuna ulaştırılmaktadır.

"Kentleşme ve Sosyal Politikalar" atölyesi sonrasında hazırlanan bu kitabın ilk bölümünde kentleşme ve sosyal politika ekseninde yaşanan yeni gelişmeler nüfus, aile, konut vb. bağlamlarda ele alınmıştır. Sosyal politika uygulamalarında tarihsel perspektiften hareketle temel değişim parametrelerine odaklanan Mehmet Fatih Aysan çalışmasında, yeni dönemde yerel yönetimler ve Türkiye pratiklerine kuramsal bir katkı sunmaktadır. Bedrettin Kesgin ve Ömer Miraç Yaman'ın ortak kaleme aldıkları çalışmalarında ise değişen ve yenilenen sosyal politika uygulamalarında ailenin mevcut durumu ve ailenin gelecekteki değişiminin yönü betimlenmektedir. Kentleşme sürecinde

sosyal politikanın temel gündemlerinden biri olan konut ise Murat Şentürk tarafından sosyolojik kuramlar ekseninde ele alınmakta ve çalışmada Türkiye'nin konut politikalarına dair tarihsel bir okuma gerçekleştirilmektedir.

Kitabın ikinci bölümünde ise Esenler'de sosyal politikanın gündemine ilişkin hazırlanan makalelere yer verilmiştir. Bu kapsamdaki ilk çalışma Harun Ceylan tarafından kaleme alınmıştır. Çalışma Esenler örneği üzerinden yerel yönetimlerin yaşlılık politikalarına odaklanmakta, refah devleti uygulamaları kapsamında yaşlılık alanına dair belediyeçilik hizmetlerinin gelecekte alması muhtemel yeni duruma dair bir perspektif sunmaktadır. Ömer Miraç Yaman'ın kentin yoksul mahallelerinde gençlik ve suç ilişkisini ele aldığı ve bu çerçevede Esenler'de gençlerin suça yönelme davranışlarını ortaya koyduğu araştırması bu bölümün ikinci makalesidir. Atölyenin son çalışması ise Mehmet Fatih Güloğlu'nun Esenler Belediyesi'nin Esenler Toplumsal İletişim Merkezi'ne (ESTiM) Esenler halkı tarafından ulaşılan istek ve şikâyetlerin tematik olarak okunmasına odaklanan betimsel ve ön bir çalışma hüviyetindedir.

Bu kitabın nihayetinde hem İstanbul'a hem de Esenler'e dair daha sahici ve kuşatıcı bir sosyal politika anlayışının geliştirilmesine ve elde edilen faydanın toplumun tüm kesimlerine adilce dağıtılmasına mütevazı bir katkı sunmasını ümit ediyoruz.

Murat Şentürk & Ömer Miraç Yaman
Editörler

Kentleşme ve Sosyal Politikalar

2012 yılında Esenler Belediyesi bünyesinde faaliyete geçirdiğimiz Şehir Düşünce Merkezi, atölye çalışmalarını, sempozyum, panel ve sosyal sorumluluk projeleri, yayımlamakta olduğu kitapları ve dergisi ile çalışmalarına hız kesmeden devam etmektedir.

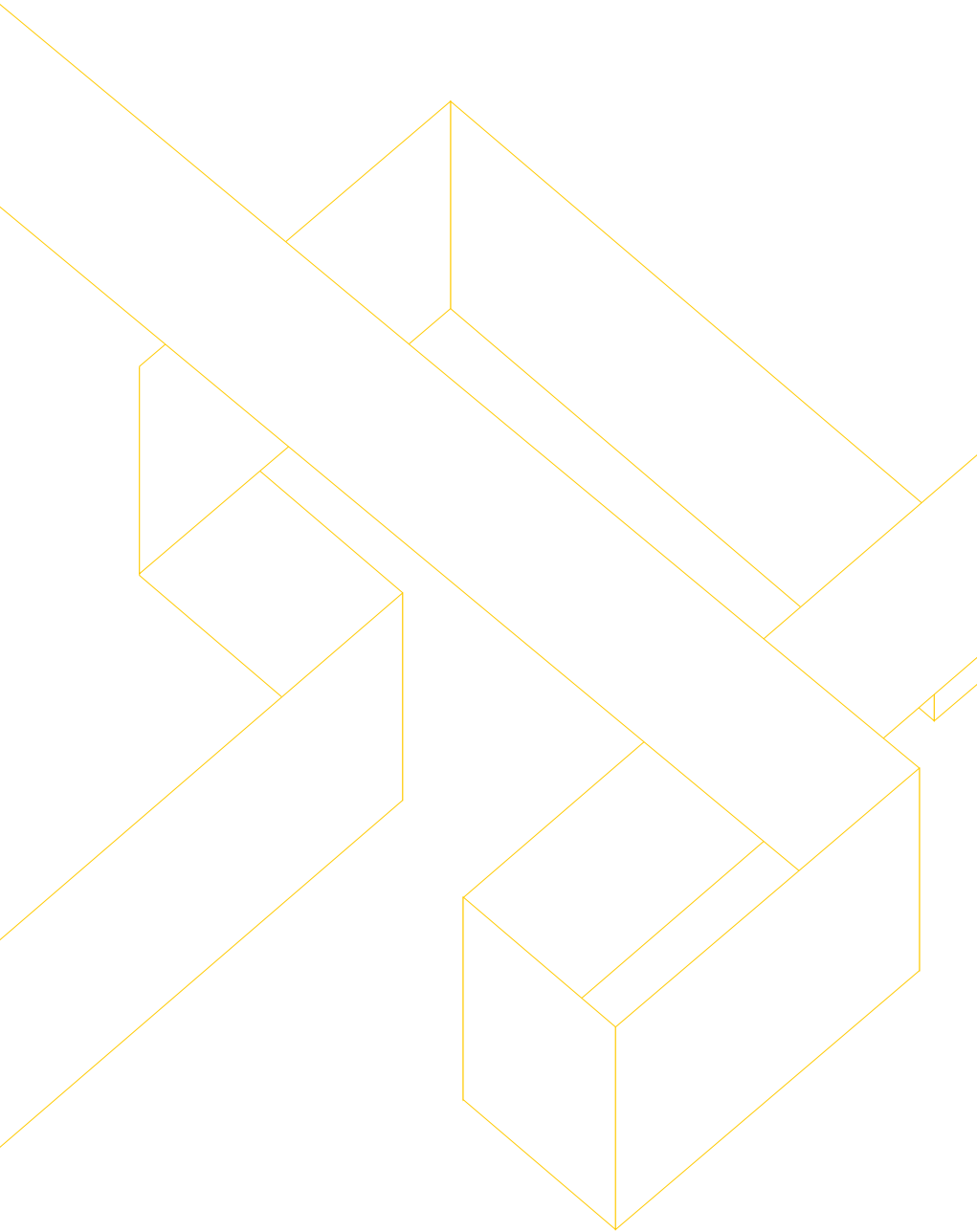
Kentleşme ve Sosyal Politikalar adlı bu eser Şehir Düşünce Merkezi tarafından yürütülen Kentleşme ve Sosyal Politikalar atölyesinin bir çıktısı olarak siz okuyucuların faydasına sunulmuştur. Sosyal Devlet olma yolunda emin adımlarla ilerleyen ve dünyanın gelişmiş ülkeleriyle vatandaşlarına sosyal haklar tanıma yönünde yarışan Türkiye’de sosyal politikalar giderek önem kazanmaktadır.

Bu eser bize ülkemiz genelinde ve Esenler özelinde Kentleşme ve Sosyal Politikalar alanında yapılması gerekenleri, toplumun ihtiyaçlarını ve hızla değişen toplum yapısına karşın merkezi idare ve yerel yönetimlerin toplumun ihtiyaçlarına nasıl karşılık vermesi gerektiğini ele almaktadır.

Yerel Yönetim çalışmalarını hız kesmeden hep daha iyiye doğru ilerletmeye çalışan Esenler Belediyesi olarak biz bu eserler ışığında çalışmalarımıza devam etmekteyiz. Umuyorum ki, Esenler Belediyesi Şehir Düşünce Merkezi’nin hazırlamış olduğu bu çalışma, tüm yerel yöneticilerin sosyal politikalar konularında faydalanacakları bir eser olacaktır.

M. Tefrik Göksu
Esenler Belediye Başkanı

Kentleşme ve Sosyal Politikalar

İçindekiler

1.Bölüm Kentleşme ve Sosyal Politika.....	15
Sosyal Politikada Yeni Eğilimler ve Yerel Yönetimler <i>Mehmet Fatih Aysan</i>	17
Sosyal Politikada Sosyal Güvensizliğe Karşı Sığınılacak Son Liman Aile mi? <i>Bedrettin Kesgin & Ömer Miraç Yaman</i>	45
Konuta Sosyolojiden Bakmak: İstanbul'da Kentleşme ve Konut Edinme Süreçleri <i>Murat Şentürk</i>	65
2.Bölüm Esenler'de Sosyal Politikanın Gündemi.....	99
Refah Devleti Perspektifinden Yerel Yönetimler ve Demografik Yaşlanma: Esenler Üzerine Bir İnceleme <i>Harun Ceylan</i>	101
Bir Kavga Sosyolojisi Denemesi: Kentin Yoksul Mahallelerinde Gençlik ve Suç İlişkisi <i>Ömer Miraç Yaman</i>	129
Kendi İçine Gömülen Bir Şehirde Yaşamak: Esenler'de Yaşayanların Belediyeden Beklentileri <i>Mehmet Fatih Güloğlu</i>	163

Bir Kavga Sosyolojisi Denemesi: Kentin Yoksul Mahallelerinde Gençlik ve Suç İlişkisi

Ömer Miraç Yaman

Giriş

Fischer ve Liebow (aktaran Brake, 1980) altkültürleşme ile gençler arasında suç eğiliminin ortaya çıkmasının, toplumların modernleşme süreçlerinin birer uzantısı olarak geliştiğine dikkat çekmektedir. Nitekim kırdan kente doğru yaşanan göç dalgası, insanların kent merkezlerindeki yaşam alanlarının bir çırpıda heterojenleşmesine zemin hazırlayacak, bu durum insanlar arasında var olan bireysel ve sosyal ağları zayıflatacak ve toplum adeta atomize bir sosyal birikintiye dönüşecektir (Brake, 1980, s. 9-12). Kent merkezine doğru gelen sürekli ve düzensiz göçün tetiklediği bu sosyal durum bir süre sonra yine kent merkezinde yabancılaşma, sıradan toplumsal işlerde organize olama- ma ve sonrasında mevcut toplumsal yapıya karşı öfke/hınç biriktirme şeklinde belirtiler göstermeye başlayacaktır. Bu hâliyle göç eden toplulukların kent merkezinde gettolar oluşturmaları hem bir güvenlik ihtiyacının karşılanması hem de bir güç biriktirme alanının var kılınması olarak görülebilecek; bu hâliyle süreç göçmenler açısından kentle ve yerleşik unsurlarla bir *rövanş alma* duygusunu tetikleyebilecektir. Bu sebepten göçmen kitleler arasında özellikle de genç göçmenler arasında suçun, anomik ve şiddete meyilli bir takım davranışların yaygınlık kazanması bir tesadüften öte, yaşanan hızlı toplumsal değişime paralel şekilde gelişen toplumsal bir histeri durumuna denk gelmektedir.

İstanbul'da Esenler ilçesi bağlamında göçmen gençlerin suç işlemleri ve şiddet eğilimleri göstermeleri üzerine yapılan bu çalışma; en temelde gençlerin suç işleme ve suça bulaşma durumlarını, bir akran dayanışması olarak şiddeti kullanma biçimlerini, ne tür suç ilişkileri içinde konumlandıklarını, suça dair bireysel ve toplumsal vaziyet alışlarını, suç ve şiddet üzerinden bir sosyal ortam edinme arayışlarını ve tüm bu süreçlerin ortasında suç'un, bizzat bir *kavga sosyolojisi* bağlamında, ne düzeyde cereyan ettiğini ve tüm bu unsurların ana bileşenlerini serimlemeye çalışacaktır. Literatürde suç sosyolojisi ya da kriminal sosyoloji olarak anılan bu durumu özellikle yeni bir kavramsallaştırma ile kullanmak yaşanan toplumsal ilişkilerin almış olduğu yeni formun özetlenmesi açısından tercih edilmiştir. *Kavga sosyolojisi*; salt bir suç yaklaşımının ötesinde, bizzat kavga etmek üzerine kurulu bir hayatın hangi bireysel ve sosyal bileşenlerle şekillendiğini de tartışmaya açma çabasıdır. Bu hâliyle yoksul gençlerin kavga öncesinde yaşadıkları bireysel ve sosyal açmazlara işaret etmek, adeta bu durumlara dair bir *sosyal kazı çalışması* yapmak, meselenin bir suç üretmenin ötesinde farklı bir altkültür sosyalleşmesine evrilişine ışık tutacaktır. Bu bağlamda çalışmanın saha incelemesi sürecinde nitel araştırma yönteminin derinlemesine mülakat ve katımlı gözlem tekniklerinden istifade edilmiş; en az bir suçtan sabıkası (dosyalı) olan 10 genç (8 erkek, 2 kız) ile görüşme gerçekleştirilmiş; bu gençlerin sıkça vakit geçirdikleri kafelerde katımlı gözlem yapılmış; Esenler'de mukim, bir süre ceza alıp hapis yatmış ve sonrasında suç ilişkilerinden uzak durmaya çalışan yetişkinlerle derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiş; ayrıca ilçenin adları belli oranlarda suç ile anılan bir kaç lisesindeki rehber öğretmenlerle okuldaki suç ilişkileri ve gençlerin suça dair görünümleri hakkında mülakatlar yapılmıştır. Tüm bu görüşmelere ilave olarak Esenler Emniyet Çocuk Şube Müdürlüğü'nden amir ve memurlarla görüşülmüş, ayrıca ilçenin suçla anılan mahallelerinde hâlen görev yapan muhtarlarla da odak grup çalışması yürütülmüştür. Çalışma için nitel yöntemin tercih edilmesinde temel saik olan meselenin anlaşılması noktasında derinlemesine ve etraflıca bir bilgi toplama

arayışı, çalışma sonunda görüşmelerin değerlendirilmesi ve yorumlanması aşamasında ilk başta verilen kararın ne denli isabetli bir tercihe dönüştüğünü göstermiştir. Nitekim yapılan derinlemesine mülakatlarda, ancak bir kaç görüşme sonrasında gençler arasındaki *kavga sosyolojisi*'nin boyutları hakkında sahici anlatımlara ulaşılabilmek, paylaşılan bilgilerin rehber öğretmenler ve muhtarlarla da teyit edilmesi verilerin geçerliliğini sağlamıştır.

Elde edilen görüşme kayıtları tematik bir tasnife konu edilmiş, bu sayede göçmen yoksul gençlerin suç ve şiddet ile girmiş oldukları ilişkilerin boyutları üzerine kuşatıcı bir sosyal analize ulaşılmaya çalışılmıştır.

Göçmen ve Yoksul Bir Genç Olmak

Özellikle göçmen gençler arasında yaygın olarak beliren suça ve şiddete eğilimli sosyal durum ancak üç belirgin özellik birleştiğinde etkin bir suçlu altkültürüne dönüşebilmektedir (Abercrombie, Hill, & Turner , 2006, s. 435-436). Bunlardan ilki gençlerin suç üretimine zaman ayırabilecekleri *boş zamana sahip olmaları* hâlidir. Nitekim *göç gençliği* için kent merkezinde sosyal ilişkiler içerisinde tutunamamak; eğitim, meslek ve sosyalleşme alanlarından bir biçimde yeterince istifade edememek şeklinde kendisini gösteren, gençler için sonu belli olmayan bir zamansal boşluğa denk gelmektedir. Aslında sosyoloji literatüründe boş zaman kavramı, modern üretim ilişkilerinden artan kalan vaktin kurgusal olarak çalışanların algı düzeyine "hediye" edilmesi olarak kabul edilirken (Aytaç, 2002, s. 234), altkültürleşme eğilimi gösteren gençler için kent merkezinde ortaya çıkan *boş zaman* bizzat yapılacak hiç bir işin veya etkinliğin olmamasına karşılık gelmektedir. Tam bu noktada ikinci özellik ortaya çıkmakta ve kentte tutunamayan gençlerin, kendileri ile benzer "kaderleri" paylaşanlar arasında hızlı bir sosyalleşme zeminine evrilmeleri ile karşılaşılmaktadır. Bu durum bir zaman sonra akran dayanışmasına, kapalı ve kontrollü bir sosyalleşme ilişkisinin belirmesine ve topluma katılım süreçlerinde grup dinamiklerinden

hareket eden bir sosyalleşme olgusuna dönüşmektedir. Yaşanan ilişkiler ağı zaman içerisinde üçüncü özelliğin doğuşunu tetiklemekte; gençlerin kendi arasında bir davranış biçimi, jargon ve giyiniş tarzının belirmesine, özellikle suça ve şiddete bulaşma şeklinde kendini gösteren bir akran sosyalleşmesine zemin hazırlamaktadır.

Kent merkezinde göçmenlik ve yoksulluk arasındaki yakın ilişkinin varlığı literatürde pek çok farklı araştırmanın konusu olarak İstanbul örneğinde¹ tartışılmıştır. Bu çalışmada ise sosyal bilim literatüründe yoksulluk ve toplumla ilişkisi bağlamında kullanılan kenardalık (*marginality*) –ki daha çok Latin Amerika toplumları için daha uygundur- ve alt-sınıf (underclass) –ki Amerika örneğinde toplumdan soyutlanma ile karşılık bulmaktadır- kavramlarından ziyade toplumsal dışlanma (social exclusion) (Buğra ve Keyder, 2003, s. 19-20) kavramının göçmen gençlerin anlatımları üzerinden öne çıkması ile karşılaşılmıştır. Bu anlamda O. Lewis’in kavramsallaştırması ile bir anlamda göçler sonucu oluşan “sefalet mahallelerinde” yaşana gelen bir “yoksulluk kültürü”nden (Fidancı, 2006, s. 19-20) ziyade kendi içerisinde bir sosyallik kurmaya eğilimli ve kente küsmeyen ama tam da barışamayan bir göçmen-yoksul ve genç profilinden bahsetmek İstanbul örneği için söz konusu olmaktadır.

İstanbul’un göçmen mahalleleri (Aktif olarak göç almaya devam eden Esenler, Bağcılar, Sultanbeyli, Esenyurt ve Sultangazi ilçelerinde hâlâ belli mahalleler aktif iç göçün yöneldiği merkezler olarak öne çıkmaya devam etmektedir.) bahsedilen anlamda *yerli* ile *yeni*’nin hâlihazırda karşılaşmaya devam ettiği, bu karşılaşmadan doğan farklı bir takım toplumsal sorunlarla yüzleşmelerin süre geldiği bir sosyalliği biteviye üretmeyi sürdürmektedir. Bu anlamda göçmen nüfus içerisinde en hareketli ve dikkat çekici yaş aralığı hiç şüphesiz 13-20 yaş arasındaki genç nüfus olarak gözükmektedir.

1 Bu konuda detaylı bir çalışma için bkz (Şentürk, 2009).

Esenler’de Mahalleler ve Gençler

Yapılan mülakatlar sırasında Esenler ölçeğinde bazı mahallelerin suç üretme ve suça bulaşma riskinin yaygınlığı açısından öne çıktığı belirlenmiştir. Bu anlamda eski adı Karabayır yeni adıyla Tuna Mahallesi, gençler tarafından özellikle farklı suç türlerinin yer aldığı bir merkez olarak tanımlanmaktadır:

“Abi, hepsi hırsız ya da torbacı mahallenin (Karabayır’ın). Hani abartmıyım ama gerçekten çoğu öyle. Bir de burada işler babadan oğla geçiyor sanki, yani adam ailecek gayri meşru. Her yol var anlıyacağın...” (İsmet [21], Tecavüz Dosyası).

Gençler arasında suç işleyen ve suça bulaşanlarla; suçtan uzak kalmaya çalışanlar arasında da görünmeyen bir toplumsal ayırım süregelenmektedir. Kimi zaman herhangi bir suçtan sabıkası olan bir gençle vakit geçirmek; akran ilişkilerinde ayrıcalıklı bir konuma ve güvenlik sağlama aracına dönüşse de çoğu kez suç işleyen gençlerle aynı ortamı paylaşmak farklı bir takım sorunlara yol açabilmektedir. Görüşme yapılan kafelerden birinin sahibi Ali Bey bu durumu şöyle özetlemektedir:

“Genelde eğlenmeye gelen gençleri tanırız, doğum günü kutlamaya gelenleri yani. Bazı gruplar tehlikelidir: Nene Hatun tayfası ya da Karabayır gençleri. Bunların olduğu ortamlarda mutlaka bir sorun çıkar yani. Biz de mekân sahibi olarak tedbir alıyoruz; mesela bu iki tayfadan birinin partisi varsa, içeri diğer “kuzuları” (temiz aile çocukları diyerek açıyor Ali Bey) almıyoruz. Yoksa diğerleri onları yiyebiliyor... (Burada gülüyor). Yani, Bayrampaşa’dan gelen göçmen çocuklar (Batı Trakya göçmenlerini kastediyor) var, onların vurduyla, kırduyla işi olmaz, çok arabesk de takılmazlar. O sebepten onlarla, bizim atarlıları aynı ortama koymuyoruz...” (Ali [38], Kafe Sahibi).

Ali Bey, İsmet’in dikkat çektiği mahallelerden olan Karabayır’a bir yenisini daha ekleyerek Nene Hatun Mahallesi’ndeki bazı gençlerin de suça bulaşma durumları hakkında bazı ipuçları vermektedir. Ayrıca gençler arasında bu türden bir ayrışmanın, kendi kafesi ve

işleri için de uygun olduğuna değinen Ali Bey, içeride çok fazla dızo² olduğunda, suça bulaşmayan gençlerin ortama girmekte tereddüt ettiğinden bahsetmektedir.

Suç üreten gençler ile suça maruz kalanlar arasında sürgit devam eden bir başka önemli durum “racon kesmek” olarak tanımlanan agresif tutumu benimsemektir. Bu anlamda “racon kesmek” sözlü ya da fiili olarak kavga ortamı oluşmadan hemen önce, muhabata karşı sert mizacı göstermek ve korku hissi yaratmak için tercih edilen bir “çıkışma” durumudur. Aslında bir suç altkültürü yansıması olan bu durum, dünyanın hemen hemen bütün toplumlarında benzeri bir formda kendisini ifade edebilmenin aracına dönüşmekte; “macho” ya da “cool” olmak (Gibbons, 2000, s. 509) biçiminde görülebilmektedir. Bu anlamıyla “racon kesmek” bir şiddet eylemi olmanın ötesinde mahalleler ve gençler arasında bir üstünlük sağlamak ve rol tanımı yapmak için kullanılan fonksiyonel bir tavra dönüşmektedir. Kesilen “racon” kimi zaman bir süre mahallede gözükmemek yani “kaybolmak” olduğu gibi, kimi zaman sıkça vakit geçirilen internet kafe ya da bodrum altı kafelere belli bir süreliğine girememeye, hatta akran ortamlarından uzun bir süreliğine dışlanmaya kadar varabilmektedir.

“Racon kesme” eylemi, en temelde delikanlılık temsilleri ile yakından alakalı olarak şekillenmektedir. Nitekim göçmen gençler için kentin yerleşik gençleri kadar zengin olabilmek çoğu zaman mümkün bir durum olarak görülmemektedir. Fakat bunun yanı sıra paraya, makama ve “kent soyluluğuna” dayanmayan “delikanlı olmak”, “ağır abi” olarak ortamda kendini var kılabilme, masrafsız bir statü elde etmeye dönüşebilmektedir. Bu anlamıyla suça bulaşan gençler arasında -ki kız ya da erkek olması durumu pek fazla değiştirmemektedir- okulda, mahallede, kafede ya da sokakta köşe başında “delikanlı ve ağır abi” tarzında var olabilmek; erkekliği (masculinity) aşan bir sosyal temsile karşılık gelmektedir. Fakat burada ince bir ayırım göze çarpmaktadır gençlerin anlatımlarında;

2 Esenler’de ve Bağcılar’da hırsızlık yapan gençler için Kürtçede hırsız manasına gelen “dızo” kelimesi kullanılmaktadır.

“Kızlar neye bakar abi, kızlar şekle bakar, ağır mısın, façan var mı, ortamda ağırlığın var mı ona bakar. Hani sözün geçiyor mu cinsinden... Kız diyo ki, ben şu çocukla çıkarsam ya da yanında gözükürsem bana kimse bulaşmaz, onun gibi yani...” (Sezgin [19], Hırsızlık Sabıkası).

Sezgin, genç kızlar ile erkekler arasında yaşanagelen bu durumu, özellikle “şekli ve ağırlığı” olan bir erkekle beraber olmayı akran ilişkilerinde *statü elde etme* ve *güvenlik bariyeri oluşturma* açısından değerlendirmektedir. Nitekim gençlerle yapılan görüşmelerde suçun sıkça işlendiği/işlenebildiği ortamlarda genç kızlar kendilerini güvende hissedebilmek adına kısa süreliğine de olsa adı suçla anılan ya da suçtan bir kaç sabıkası bulunan bir gençle “çıktık”larına tanık olunmuştur. Örneğin görüşme gerçekleştirilen bir genç kız (Nilay [21], Konfeksiyon Atölyesi Çalışanı), önceleri böyle bir ihtiyaçtan dolayı “çıkma” başladığı erkek arkadaşını daha sonraları gerçekten çok sevdiğini anlatmakta; hatta şu anda hırsızlıktan dolayı hapisanede olmasının onu hiç de rahatsız etmediğini belirtmektedir. Kendisine, ailesinin bu durumdan haberdar olup olmadığına dair soru yöneltildiğinde, Nilay tedirgin bir yüz ifadesi ile “Ne diyorsun, duysalar parçalarlar beni.” diyerek aslında gençler arasında süregelen akran ilişkilerinin boyutları hakkında ilginç bir durumu özetlemektedir. Saha araştırması boyunca görüşülen gençlerin tamamı, yaşadıkları pek çok sorunlu ilişki biçimleri ya da suça bulaşma durumlarından ailelerinin neredeyse hiç haberlerinin olmadığını belirterek kapalı devre devam eden bir altkültürleşmenin varlığını resmetmişlerdir.

Genç kızların akran ilişkilerinde suçtan ve tacizden uzak kalabilmek için tercih ettikleri bir başka güvenlik şemsiyesi ise söz ya da nişan yüzüğü takmaktır. Akran ortamlarında bir kızın sözlü ya da nişanlı olduğunu belirtmesi ve bu konuda arkadaşlarını ikna edebilmesi; sözlü ve fiili bir şekilde uğrayabileceği taciz durumlarına karşı kendisini güvence altına almasına imkân tanımaktadır.

Kavga Sosyolojisi: Gençler Neden Suça Bulaşır?

Literatürde suç durumuna ve gençlerin suça bulaşma durumlarına dair farklı sosyolojik yaklaşımlar bulunmaktadır. En temelde toplumsal ilişkilerin belirli normlar etrafında ve toplumsal bir konsensüs üzerine cereyan ettiğini kabul eden (Stanton, 1967, s. 604) sosyolojik bir yaklaşımdan hareketle suç tanımları üretilmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla kuramsal olarak suçu tanımlamadan hemen önce; suç ile suçu işleyen failer arasındaki bir takım ilişkilerin açıklanmasının, kavramın toplumsal boyutunun anlaşılması noktasında açıklayıcı olacağı düşünülmektedir. Bu anlamda suç; suçu işleyenlerin amaçlarına, nedenlerine ve suçun toplum tarafından ne düzeyde bir tepki ile karşılandığına (Kızılçelik ve Erjem, 1992, s. 401) bakılarak tanımlanabilecektir.

Bir İsyân ve Umutsuzluk Hâli

Saha çalışması boyunca araştırmacıyı en çok meşgul eden soru, gençlerin hangi amaçla ve neden suç işlediklerinin anlaşılması olmuştur. Bu anlamda Merton'un anomi kuramının (Giddens, 2000, s. 187) yeniden yorumlanarak ele alınması, saha boyunca sıkça karşılaşılan "öfke ve kızgınlık" hâlini de açıklayan bir yaklaşıma dönüşmektedir. Merton, toplum tarafından kabul edilemeyen normlar ile toplumsal gerçeklik arasında süregelen çatışma durumuna dikkat çekerek; bu çatışma durumunun bireyin üzerinde yaratmış olduğu gerilime odaklanmaktadır. Özellikle kentleşme süreçleri ile birlikte kırdan kente göç etmiş ve kent merkezinde tutunmaya ve var olmaya çalışan göçmen kitleler için bu durum çok daha sancılı bir süreçtir. Sürekli çalışmak ve başarılı olmak zorunda kalan göçmen birey, çoğu zaman geleneksel ilerleme ve başarılı olma imkânlarını bir türlü yakalayamamakta ve kentte yerleşik olanların sahip olduğu maddi başarı düzeyine çoğu zaman ulaşamamaktadır. Bu durum özellikle genç göçmenler için daha yıpratıcı bir toplumsal tecrübeye dönüşebilmekte; zaten eğitim, iş ve sosyal statü olanaklarından görece mahrum bir şekilde devam eden sosyalleşme süreci, genç bi-

reyin apaçık bir yetersizlik içinde kendisini adeta “lanetlenmiş” bir birey olarak tanımlamasına da yol açabilmektedir. Nitekim suça bulaşan genç göçmenler arasında *arabesk*, *damar arabesk* ve *rap arabesk* müzik formlarının bu denli yaygınlık kazanması ve şarkı sözlerinin³ sürekli bir isyan ve umutsuzluk hâlini betimlemesi böylesi bir sosyal gerçekliğin yansıması olarak belirmektedir.

Damgala(n)ma

Bir süre sonra yaşanan bu durum, bir diğer suç yaklaşımının gençler arasında ortaya çıkmasına zemin hazırlayacaktır: *damgala(n)ma*. Bu anlamda zaten enformel iş alanlarında kendine yer bulabilen, çoğu zaman en temel sosyal hak ve imkânlarla ulaşmada sorun yaşayan, barınma, sağlık ve sosyal güvenceden yoksun bir şekilde hayata tutunma gayretinde olan gençler açısından tüm bu süreçlerin üzerine bir de *damgala(n)ma* (Selcen, 2013, s. 59) eklendiğinde sorun içinden çıkılması güç bir duruma dönüşmektedir. Nitekim bir gence suça

- 3 Suça bulaşan gençlerin dinledikleri müzik türleri ve beğendikleri şarkılar-şarkı sözleri ayrı bir çalışmanın konusu olacak boyutta geniş ve zengin bir literatüre karşılık gelmektedir. Fakat burada, gençlerin çok sık dinledikleri ve idol olarak da kabul ettikleri Azer Bülbül ve O'nun “Yıkasım Gelir” nam-ı diğer “Bu Gece Karakolluk Olabilirim” şarkısının sözlerine kısaca bir göz atılması meselenin anlaşılmasında pusula işlevi görecektir. Aşağıda sözleri verilen şarkının koyu olarak belirtilen kısımları incelendiğinde, gençlerin yaşamış oldukları suç ve şiddet ortamlarına dair izler bulabilmek mümkün gözükmektedir. Ayrıca gençlerin şarkının sözleri ile kendi tecrübeleri üzerinden de bir özdeşlik kurabildikleri kolaylıkla fark edilebilmektedir.

Bu hayat kavgası cana yetince
Vurup duvarları **yıkasım** gelir
 Çaresizliklerim çaresiz kalır
 Bir anda dünyayı **yıkasım** gelir

Çıldırır bedenim **ruhum daralır**
 Ters düz olur her şey **gözüm kararır**
 Bir şeyler **aklımı başımdan alır**
 Bir anda dünyayı **yıkasım** gelir

Çaldılar gözümden uykularımı
Sattılar en güzel dostluklarımı
Korkular bekliyor yarınlarımı
 Bırakıp her şeyi **gidesim** gelir
 (Azer Bülbül'ün Duygularım Albümünden, 2012)

dair eğilimi olduğu ve şiddet üretme potansiyelinin yüksek olduğu damgası vurulursa, artık ne okuldaki öğretmeni için ne de işyerinde patronu açısından bu durum değiştirilemez bir bireysel tabu hâline gelmektedir.

Şema 1.

Saha Çalışmasına Dayanarak Hazırlanan Bir Suç ve Genç İlişkisi Şeması

Bu durum gençlerle yapılan görüşmelerde sıkça bahsedilen “dosyalı” olma durumuna bir zaman sonra “adın çıkması” hâline denk gelecektir. Şema 1’de görüldüğü şekliyle; suça bulaşan gencin önce “adının çıkması” sonrasında herhangi bir suçtan “dosyası” (kesinleşmemiş cezası bulunması) olması, ardından toplum içerisinde potansiyel bir “suçlu algısı”nın yerleşmesi ve son olarak “suç işleyen” bir kişiliğe evrilmesi; adeta bir gençlik ve suç sarmalı şeklinde devam edegelmektedir. Gençler özellikle bir takım kural dışı davranışları sebebiyle; önce kendi aile çevrelerinde, sonrasında okulda özellikle öğretmenleri nezdinde, akabinde mahallelerinde “dikkat edilmesi ve çok da yanaşılmaması gereken gençler”e dönüşmektedirler. Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden birisinde Enver Bey’in söyledikleri durumu özetler niteliktedir:

“Benim yanıma gelen o tipler genelde birkaç kişi var, yani tam o profile uyuyor (suç işleyen anlamında) işte. B. C. diye bir genç var mesela. Aslında bire birde iyi. Biraz sıcak davrandığında, biraz arkadaş gibi davrandığında iyi. Ama biraz eee kendi istek-

lerini yapmaya çalıştığında set koyuyor veya dediğim gibi arkadaşlarının yanında olduğu zaman set koyuyor, farklı davranıyor yani. Çabuk da kavga edebiliyor tabi ki, çabuk sinirlenebiliyor.

-Bu gençlerin okuldaki durumları hakkında gözlemlerinizi nelerdir, ne dersiniz?

Yani mesela kavga edebiliyorlar tabi, çok çabuk kavga edebiliyorlar. Ama benim 'Okulda çok büyük bi sorun yaşadınız mı?' dersiniz yaşamadım yani. Çok büyük bi sorun yaşamadık. Ha okul dışında genelde kavga ediyorlardır. Çünkü mesela benim yeğenim de O. G.'ye gidiyor, o da mesela tarif ediyor 'Genelde okul dışında kavga ediyoruz' diyor. Mesela mahalle kavgaları oluyormuş. Bu gençler kavgaya daha yatkın oluyorlar yani." (Enver [36], Rehberlik Öğretmeni).

Nitekim anlatımda adı geçen B., bir şekilde öğretmeni ile baş başa kaldığında daha farklı bir tutumu benimserken Enver Bey'in de belirttiği gibi arkadaşlarının arasında ise kavgacı ve agresif bir kimliğe hızla bürünebilmektedir. Ayrıca bu tür gençler potansiyel olarak kavga çıkarmaya ve şiddete bulaşmaya yatkın olarak da tanımlanabilmektedirler. Bu durum aslında suça bulaşan gençlerin, suça bulaşma durumları ortaya çıkmadan hemen öncesinde sergilemiş oldukları bir takım anomik davranış ve tutumlarla hızla damgalanabildiklerini de göstermektedir. Dolayısıyla bir zaman sonra gençlerin adı bir suçtan dolayı karakola gitmeleri ya da haklarında bir ceza dosyası açılması yani "dosyalı" olmaları; zaten üzerinde taşıdıklarına inanılan ve toplum tarafından da beklenen "sapkın davranış" tescillenmesi anlamına gelmektedir. Herhangi bir suçtan dosyalı olmak ise akran ilişkilerinde yeni bir konuma karşılık gelecek; aile içerisinde dezavantaja dönüşen bu durum mahalle ve okul ortamında farklı bir statüyü temsil etmektedir.

Semboller ve Tarzlar: Suçlu Gençlerin Temsilleri

Herhangi bir suçtan dosyalı olmak, gençler arasında benzer temsilleri olan bir suç altkültürü benimsemeyi beraberinde getirmektedir. Bu anlamda kolların façalı olması, yerine göre tespah kullanılması,

yürüyüşte farklı bir tarzın benimsenmesi ve kolları biraz açarak yürünmesi, yüksek sesle konuşulması, kesici alet taşınmaya başlanması, sigara ve uyuşturucu madde kullanımının artması, bakımlı ve modaya uygun kıyafetlerin tercih edilmesi, polis gördüğünde yürüyüşün ve bakışların değişmesi, bir takım farklılıklar içerse de pek çok suçlu genç arasında yaygın görülen bir sosyal temsile dönüşmektedir. Topluma verilen bu görüntü, özellikle emniyet güçleri açısından bu gençlerin suça bulaşmış ya da potansiyel suçlu olarak algılanmalarını sağlayan bir temsil olarak kabul edilmektedir:

“Bu dışarıdan bakınca güven vermeyen, şüphe uyandıran tiplerle karşımıza geliyor. Elbette bu şekilde sokakta görülürlerse de GBT'lerine bakılıyor. Yine bizim tespitlerimize göre suça karışanların %80'i maddi durumu kötü olanlardan oluşuyor. Bu gençlerin hayatlarına bu şekilde devam etmemeleri adına, onları istihdam edip, topluma kazandırma adına bizim yürütmekte olduğumuz 'Umut Yıldızı' adlı bir projemiz var. Bu proje içerisinde suça sürüklenen çocuklar için çalışmakta olan bir komisyon bulunmakta. Bu komisyonun içerisinde bulunanörneğin; Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan bir doktor vesilesiyle; uyuşturucu, tiner, bali bağımlısıysa gencimiz tedavi ediliyor ve karşılığında herhangi bir ücret talep edilmiyor. Yine komisyon da İş ve İşçi Bulma Kurumu'ndan bir üyemiz bulunmakta. Böylece gençlerin, istedikleri yerde istedikleri işi bulabilmeleri için; kuaför, tamir, çıraklık gibi meslek edinme kurslarında eğitim görmeleri sağlanıyor. Fakat çoğu zaman bu işlerden beklediğimiz olumlu tepkiyi alamıyoruz. Gençler karşılığında hiçbir ücret talep edilmemesine rağmen yine de böyle bir yardımı kabul etmiyorlar. Maddi durumu düzgün olmayan kişilere, Kaymakamlık ve Valiliğin verdiği 300 Lira karşılıksız bir burs bulunmakta. Kişi hiç çalışmasa bile bu bursu almaya hakkı var. Ama gençler az önce belirttiğimiz üzere, bunu da istemiyor. Bu projede bir gönüllülük esası var, ancak gençler için tabiri caiz ise, ellerinde zincirle köpek gezdirmek yahut motosiklet tepesinde gezmek daha güzel gelmekte. Şunu belirtmek isterim ki; biz buraya gelen 18 yaşın atındaki her çocuğa “Şüpheli” değil, ‘Suça sürük-

lenen çocuk' deriz, yani 'Suç işlemeye itilmiş çocuk'. Hepsine ileriki hayatlarını kurabilmeleri için ve topluma kazandırılmaları için teklif sunuyoruz. Kabul edenler oluyor, kabul etmeyenler de oluyor. İlk başta kabul edip 3-4 gün sonra vazgeçenler de oluyor. Gençlerin topluma kazandırılmaları için tek yapılması gereken iş bu proje ile bitmiyor. Bu aşamada öncelikle aileye çok önemli görevler düşmekte. Anne-babalar çocuklarının bu şekilde karışık, kendisine dahi hiçbir fayda veremeyen bu hayata hiç bulaşmamaları için ellerinden gelenin en iyisini yapmalılar." (Sinan [42], Çocuk Şube Amiri).

Sinan Bey'in suça sürüklenen gençleri tanımlarken yapmış olduğu yoksul aile vurgusu, yaşana gelen göç durumu ile suç ilişkisi arasında sürgit devam eden ilişkiyi betimler niteliktedir. Bu anlamda gençlerin suça bulaşmadan, meslek sahibi olmalarına odaklanan projelerden bahseden Sinan Bey, gençlerin bu türden çalışmalara çok da rağbet göstermediklerinden yakınmaktadır. Gezici asayiş ekibinde göreve alan polis memuru Hüseyin Bey bu durumu şöyle izah edecektir:

"Gençlerin çalışmama sebebi; işte bir yerde işe girsem 600 tl maaş alacağım, ama 'sağlam bir hırsızlık yapsam daha fazlasını alırım, o para bana bir süre yeter, neden çalışayım ki?' tarzında hayata yaklaşımlarıdır.

Bu sebepten çalışmanın yerine gayri meşru ilişkilere yöneliyorlar, işte %90'ı uyuşturucu, hap, esrar kullanıyor ve sonra da satmaya da başlıyorlar." (Hüseyin [32], Polis Memuru).

Dolayısıyla suça bir şekilde bulaşan gençler arasında, bir süre sonra çeteleşme eğilimlerinin gözlemlendiğine de tanık olunmaktadır. Gençler kendi aralarında en az 8-10 kişiden oluşan ve bazen sayısı 50 kişiye kadar ulaşabilen bu tür çeteleşmelere "tayfa" adını vermektedirler. Bu durum yaşanılan mahalleye, hatta sokağa göre değişik biçimlerde kendini gösterebilmekte; gençler arasında özellikle suç ve şiddet temelli ilişkilerin var olması bu örgütlenme üzerinden gerçekleşmektedir.

Suçun Mekânsallaşması: Mahalleden Mahalleye Farklı “Tayfalar” ve “Kavgalar”

Esenler’in mahalleleri üzerinden potansiyel bir suç okuması yapıldığında bazı mahallelerin öne çıktığını, mesela bazılarının hırsızlık gibi suçlarla anılırken kimisinin madde satışı ve pazarlanması ile anılır olduğu gerek mahalle muhtarları tarafından gerekse de ilçe esnafı tarafından dile getirilmektedir.

Bu anlamda geçmişte birden fazla suça bulaşmış ve şimdilerde mahallesinde suç işleme potansiyeli yüksek gençlerle ilgilenen Selçuk Bey’in aktarımları meselenin daha iyi anlaşılmasına zemin hazırlamaktadır:

“Bölge bölge değişiyor. Mesela bi Karabayır’da, bi Fevzi Çakmak, bi Menderes mesela, bi Menderes’te, Nene Hatun arasında dünya kadar fark vardır. Ağırlık yani aile kimlik olarak Arnavut ağırlıklıdır. Nene Hatun’sa Doğu ağırlıklıdır.

- Yani Menderes’te suça bulaşan genç sayısı az mıdır?

Az, ama netice itibarıyla çok rahat yaşayan bi gençlik vardır. Çok büyük suç oranlarına bulaşmazlar. Nene Hatun’un gençliği öyle değil. Nene Hatun’un gençliği tamamıyla gayri resmi işlere koşar, efendime söyleyim; şekerdi, haptı, uyuşturucuydu, hem satar hem de kullanır. Kavgaya girer, yeri geldi mi yoluna (hırsızlığa) çıkar. Yani farklı farklı senin anıcağın.” (Selçuk [48], Esnaf).

Odak grup çalışması sırasında görüşülen mahalle muhtarlarından birisi yaşanan suç durumunun genellikle yoksulluk ve göç ile yakından ilişkili olduğuna dikkat çekmektedir:

“En başta benim gözlemim ekonomik olarak yukarıdan başlayan ta yukarıdan başlayan bir sorun. Ekonomik sıkıntıdan dolayı adam eve yetişemiyor, ekonomisi yetişemiyor. Ev kira veya kendinin. İki tane çocuk var. Eş de çalışmak zorunda, eş de çalışmak zorunda olduğundan çocuklar nerede büyür? Televizyon, bilgisayar, internet, sokak, arkadaş grubunun içinde büyüyor. Babaannesi, anneannesi başında olabilir. Onlar ne derece sahip

çıkabilir? Çıkamaz. İki sebepten sahip çıkamaz. Birincisi bu bir torun. Torun sevgisinden dolayı suçun üstünü örtüyor.” (Latif [45], ... Mahallesi Muhtarı).⁴

Latif Bey’in suça bulaşan aile profili hakkında ifade ettikleri, gençlerle yapılan görüşmelerde de önemli bir aktarım olarak paylaşılmaktadır. Suça bulaşan gençlerin ailelerinin pek çoğunda ya ebeveynin ikisi birlikte çalışmak durumunda kalmakta ya da fazla mesai yapan ve eve geç gelen baba ile kentte sosyal çevresi oldukça zayıf anne profili sebebiyle, ebeveynin çocuk ve genç üzerindeki denetim etkisinin kaybolması ile karşılaşmaktadır. Dolayısıyla çocukluk döneminden itibaren sosyal çevresini “sokakta” kuran ve bu anlamda kentin yoksul mahallelerinde suç ve şiddet ilişkilerine açık bir vaziyette yetişen bir genç tipolojisi ortaya çıkmaktadır.

Gençlerin suça bulaşma durumlarının en somut göstergelerinden birisi de “tayfa”lar arasında sürekli devam eden kalabalık gruplar hâlinde kavga etmeleridir. En temelde yaşanan semtte gerek mahalle bazında gerekse de sokak bazında bir alan hâkimiyetini elde etme mücadelesine dayanan kavgalar, “tayfalar”ın birbirinin güçlerini test ettikleri bir ritüele de dönüşebilmektedir. Bazı kavgaların temelinde az da olsa etnik temelli ayrışmalar ya da memleketçilik ile karşılaşılrsa da gençler arasındaki temel rekabet, Avrupa’da yoksul mahallelerdeki kent içi huzursuzluklar ve çatışmalardan⁵ (Wacquant, 2011, s.33) daha farklı bir zemine yaslanmaktadır.

4 Muhtarlarla yapılan odak grup çalışmasında, muhtarların hangi mahallenin muhtarı olduklarını yazım aşamasında aktarılmamasını talep etmeleri üzerine, mahalle kısmının “...” şeklinde belirtilmesi uygun görülmüştür.

5 Avrupa’da yaşanan ve merkezinde gençlerin yer aldığı şiddet ve suç ilişkileri, Türkiye’deki örneklerden çok daha farklı bir sosyolojik zemine yaslanmaktadır. Wacquant durumu şöyle tanımlamaktadır: “Fransız işçi banliyölerini, Britanya’nın yoksul mahallelerini, Kuzey Amerika’nın gettoları ile komşu barrio’ları (Latin Amerikalıların yoksul kasabaları) sarsan büyüklü küçükü bu kargaşaların çoğunda, çöküş girdabına yakalanmış, yoksul, tecrit edilmiş ve köhneyen kent mahallelerinin gençliği yer almıştır; bu hadiselerin yakıtının, söz konusu bölgelerin içinde ve etrafında gittikçe artan etno-ırksal gerilimler olduğu gözüküyor.” (Wacquant, 2011, s. 33).

Gençler her ne kadar mahalleler hatta sokaklar arasında kavga ediyor olsalar da; genellikle güçlerini bildikleri ya da kestirebildikleri kişiler ya da gruplarla kavga etmeyi tercih etmektedirler. Bu anlamda gençlerin sıkça vakit geçirdikleri ve gençler arasında yaşanan kavgalara çokça tanık olan kafe sahibi Ali Bey'in yorumları meseleyi özetler niteliktedir:

“Şimdi, tayfalar kendi aralarında kapışırılar ama mesela bilmediklerine yani tanımadıklarına da direk saldırmazlar. Çünkü karşıdakinin gücü nedir, nerelidir, arkası var mıdır yok mudur bilmezlerse başları belaya girebilir. Mesela adam kalabalık bir ailedendir ya da farklı bir semtin tayfasındandır, böyle olduğunda ciddi sorunlar çıkar yani...” (Ali [38], Kafe Sahibi).

Aslında Ali Bey'in özetlemiş olduğu yaklaşım, en temelde gençlerin kendi aralarında kavga etme durumlarına dönük önemli ipuçları vermektedir. Öncelikli olarak gençler tanıdıkları ile kavgaya girişmektedirler. Bu durum hem kendilerini garanti altına almaya, hem de sebepsiz yere kavgada yenilen taraf olma pozisyonunu engellemektedir. Ayrıca kavgalar esnasında memleket farklılıkları da önemli olabilmektedir. Ailesi kalabalık olan ya da güç devşirebileceği bir aşireti olan *tayfalarla* yapılan kavgalar çok daha büyük problemlerin doğmasına sebep olabilmektedir. Bir başka önemli nokta ise göçle gelmiş ve akrabalık-hemşehrilik ilişkileri⁶ üzerinden sosyal çevre ve güvence kurmaya çalışan gençler için İstanbul'un bilinmeyen bir semti ya da ilçesinden bir grup gençle kavga etmek bir takım riskleri de içermektedir. Bu anlamda kendisi ve sosyal çevresi bilinmeyen gençlerle kavga etmek riskli bir davranış olarak uzak durulan bir duruma karşılık gelmektedir.

Mülakat yapılan mahalle muhtarlarından Nazmi Bey'in, komşuluk ilişkilerinin azalması ile mahalleli arasında kavgaların artmasına ilişkin yapmış olduğu tespitler meselenin farklı bir boyutuna da dikkat çekmektedir:

6 Esenler'de hemşehrilik ilişkileri üzerine yapılan detaylı bir saha çalışması için bkz (Adıgüzel, 2012).

“Binalar yükseldikçe komşuluk yok. Düşünün ki on iki dairelik bir yerde oturuyorsunuz. O binadan bir veya iki daireyi tanıyor-sunuz. Kendi binanda oturanı tanımıyorsan, sokakta bir çocuğun yaptığı hatayı, tanıdık birisi olarak müdahale edemiyorsun. Belki siz yaşamışsınızdır diye düşünüyorum. Eskiden sokakta iki tane çocuk kavga edince kulaktan tutup ikisinin de kışına vurup hadi bakım gönderebiliridin. Şimdi kimse müdahale etmiyor. On yaşında çocuğun cebinde çakı var, bıçak var. Nereden buldun diye sorulmaz. Aile onu görmezden gelir. Burada aile yapısındaki etki çok önemli.” (Nazmi [43], Mahallesi Muhtarı).

Nazmi Bey, bir yandan azalan komşuluk ilişkileriyle kaybolmaya başlayan sosyal denetimden *dert yanmakta*, diğer taraftan ailelerin çocuklarına karşı ilgisiz davranmalarından dolayı küçük yaşta bir çocuğun bile “çakı” ile dolaşabildiğini ve bu durumun önemli sorunlar çıkartabildiğini belirtmektedir.

Gençler arasında kavga durumunun ortaya çıkmasına dair önemli sorunlardan birisi de suça bulaşan gençlerle yakından ilgilenen Rehberlik Öğretmeni Nejla Hanım’ın dikkat çektiği, gençlerin yeterince birbirlerini dinlememeleri durumudur;

“Kavgaların asıl sebebi, gençlerin iletişimsizliklerinden kaynaklı. Yani kendi aralarında sağlıklı iletişim kuramıyorlar. Birbirlerini çoğu zaman yeterince dinlemiyorlar. Genellikle kavga sonrasında kavga eden tarafları barıştırmak ve uzlaştırmak için okulda rol üstlendiğimde, en sık karşılaştığım durum, birbirlerine ne dediklerini anlamadan hemen kavgaya girişmeleridir. Mesela diyorum ki niye kavga ettiniz, biri diyor ki bana şöyle söyledi, öbürüne soruyorum, o da öyle demediğini, aslında şunu kastettiğini söylüyor ve bir de bakıyorsunuz ki 15-20 kişinin karıştığı bir kavga, yok yere olmuş yani. Bu durumla çok sık karşılaşıyoruz.” (Nejla [38], Rehberlik Öğretmeni).

Nejla öğretmenin belirttiği durum gençler arasında sıkça rastlanan ve sıradanlaşan bir hadisedir. Nitekim görüşülen gençlerin neredeyse tamamı, sebepsiz yere ve çoğu zaman “kafa dağıtmak” ya da “stres atmak” (Aydın [21], Adam Yaralamadan Dosyalı) için kavga

ettiklerini söylemektedirler. Benzeri bir anlatıma Esenler’de “Apaçi Gençlik” (Yaman, 2013, s. 226) araştırması sırasında da rastlanmış ve Recep isimli genç yaşanan durumu şöyle özetlemiştir;

“Bir de köşe başları arası kavgaları var. Bizim köşe-sizin köşe... O bizim köşeden geçti, sen niye öyle baktın. Zaten burada kavga nedeni ‘bakışmak’. Başka bir neden yok. ‘Hayırdır lan ne bakıyon?’ ‘Sana ne lan? Bakıyorsam bakıyorum. Ne bakıyon lann?’ Hep öyle. Ben o yüzden bıçaklandım.

-Nasıl oldu?

Üç kişi gidiyorlardı. Biz de üç kişi gidiyorduk. Baya bakıştık. Sonra ileri gittik. Geri döndük bir baktık bize bakıyorlar. Arkadaşım hiçbir şey demedi. ‘Senin dedi ananı, avradını...’ dedi ve koştu, biz de peşinden koştuk, birbirimize girdik.

-Hiç konuşmadan, tartışmadan?

Evet, hiç konuşmadan...

-Peki, bunu niye yapıyorsunuz? Adam sana bakıyor, sen ona bakıyorsun, ne var bunda?

Can sıkıntısı işte...

(Bu noktada Recep’in bir arkadaşı söze dâhil olarak şöyle der)

-Vallahi hayatta ‘ne bakıyorsun?’ diye kavga etmem abi... Kafamı öne eğer giderim. Korkaksa korkak desinler bişey olmaz.

Recep: Şimdi adam sana gelse, elini ayağını açsa ‘Hayırdır oğlum, ne bakıyorsun?’ dese...

Recep’in arkadaşı: Ha, ilk o derse, o ayrı... O zaman saldırırım.

-Niye saldırıyorsun, küfür mü ediyor ki?

Adam bana ‘ne bakıyon lan?’ diyor. Ben demiyorsam o da demeyecek. Saldırırım abi ben.” [Recep [17], Liseden Atılmış, Isparta].

Dolayısıyla gençler arasında en sıradan bakışmalar veya anlamsız jest ve mimikler bile bir grup gencin birbiriyle kıyasıya *kavgaya girişmesine* ve hatta yaralanmayla sonuçlanan bir durumun ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

Gençler arasında en temel kavga sebeplerinden bir diğeri ise “çıkma veya flört etme” ile doğrudan ilintilidir. Gençlerin sıkça vakit geçirdikleri kafe ortamlarında ya da bir caddede kız arkadaşı ile yürüyüş

yaptığı bir sırada, hatta bir çay bahçesi veya parkta otururken, bir başka genç erkeğin bakmak ya da “laf atmak” şeklinde ortaya koyduğu tavır ciddi sonuçlar doğurabilen bir kavganın başlatıcısı olabilmektedir. Bu anlamda hem genç erkeklerin hem de genç kızların, yanlarında flört ettikleri arkadaşları varken, çoğu zaman gergin ve stresli olduklarını dile getirmeleri, bu sebeple de genellikle kız veya erkek arkadaşları ile İstanbul’un farklı semtlerinde vakit geçirmeyi tercih ettiklerini belirtmeleri manidar bir duruma karşılık gelmektedir:

“Abi, buralarda manitanı şöyle koluna takıp ta rahat gezemezsin. Hani bi de şeklin, ağırlığın yoksa ya da ortamda tanınmıyorsan hiç şansın yok. Yani bir köşe de (Köşe başı bekleyen gençleri kastediyor) bela seni bulur, illa ki laf atan olur, yiyecekmiş gibi bakan olur. Eee, sen de boş değilsin ya, ne var lan dersin ve bir bakmışsın gezinti p.. olmuş.” (Haluk [23], Kavgı Dosyası).

Haluk’un ifade ettiği durum gençlerin tamamı tarafından dile getirilmektedir. Ayrıca gençler sadece kız arkadaşlarıyla gezerken yaşadıkları sorunun ötesinde, kimi zaman kız kardeşi ya da bir kız akrabasıyla (Necmi [23], Madde Bağımlısı) bile gezerken pek çok sorunla karşılaşabildiklerini belirtmektedirler. Bu duruma ilave olarak erkeklerin “kız meselesi” (Nihat [21], Hırsızlık Dosyası) yüzünden kavgı etmesi durumu yaygın bir kabul olarak belirse de benzeri bir durumun kızlar arasında da “erkek meselesi” şeklinde yaşanmaya başladığına katılımlı gözlem süreçlerinde tanık olunmuştur. Genç kızlar da kendi aralarında bir “flört altkültür grubu” oluşturabilmekte, kendi erkek arkadaşlarını “ayartan” (Selin [22], Madde Bağımlısı) kızlarla kavgı edebilmekte hatta bu durum yaralamalara kadar varabilen şiddet olaylarına⁷ dönüşebilmektedir.

“Boş Gezmek”: Kavgı Anında Kullanılan Malzemeler ve Sonuçları

Kavgı sırasında kullanılan malzemeler ve bunların kullanılış biçimleri, gençlerin kavgı etme durumları ve suça bulaşma ihtimalleri

7 Genç kızlar arasında “erkek meselesi” yüzünden kavgı etme durumuna yönelik olarak 2012 yılında basına yansıyan ve bir video paylaşım sitesi üzerinden yayımlanan görüntüler; yaşanan kavgı durumu üzerine çarpıcı bir örnek olarak gözükmektedir (“Liseli kızlar mezarlıkta...” 2012).

üzerine de belirli mesajlar içermektedir. Gençler çoğu zaman kendi ifadeleri ile “boş gezmek”tedirler. Boş gezmek; en masum hâliyle ufak bir çakıyla sokağa çıkmak demektir. Çakı kullanımının sıradanlaştığı suça dayalı gençlik altkültürlerinde; sustalı, kama, kimi zaman falçata bulundurmamak sıradan bir güvenlik tedbirine dönüşmüş vaziyettedir. Ayrıca özel bir kavga durumu var ise ve iki grup arasında kavganın olacağı önceden kestirilebiliyorsa bu durumda döner bıçağı, satır, kurusıkı ya da ateşli silahlarla kavgaya gitmek söz konusu olabilmektedir.

Resim 1. Sustalı ve Ufak Kama Örnekleri

Kullanılan malzemelerinde tek tek farklı anlamları vardır ve kavga sosyolojisi oluşturacak boyutlarda bir hiyerarşiye sahiptir. Örneğin kavga sırasında gençlerin tamamında çakı türünden bir kesici alet bulunabilmektedir. Fakat satır veya döner bıçağı taşımak, “tayfa” içerisinde herkesin sahip olabileceği bir hak değildir;

“Adam haplanmış kavgaya geliyor, yani ona satır, döner verilmez. Çünkü onun ayarı kayık... Ne yapacağı belli olmaz, kalkar adamı canavar gibi görür (uyuşturucu hap kullanıldığında görülebilen halüsyonlara atıf yapıyor), baştan aşağı vurur satırı, al başına belayı...” (Cengiz [20], Bir Tayfanın Başı).

Bu hiyerarşik durum aslında gençlerin kavga neticesinde başlarının ciddi bir “bela”ya bulaşmasının önüne geçilebilmesi adına bir kavga stratejisine dönüşmektedir. Genellikle kavgalarda kullanılan bu iki kesici aletin tersleri –yani satırın da döner bıçağının keskin tarafı

değil, arkası- kullanılarak kavga edilmektedir. Ayrıca kavga esnasında silah bulundurulacaksa bu ya *tayfanın* başındaki gençte ya da onun görevlendirdiği birisinde bulunabilir. Özellikle silah kullanımı, kavganın çıkmaza girdiği durumlarda devreye girmekte ve daha kuvvetli bir caydırıcı güç olarak kullanılmaktadır.

Resim 2. Bir Kavga Sonrası Toplanan Malzemeler; Satır, Döner Bıçağı, Falçata, Kama, Çakı vb.

Fakat tam da bu noktada Nene Hatun Mahallesi'nin eski "ağır abileri"nden Hakan Bey'in söyledikleri gençler arasındaki yeni durumun anlaşılması adına faydalı analizler içermektedir:

"Şimdi eskiden herkes, her önüne gelen kavgaya girişmezdi. Kavganın da bir raconu vardı. Bir kere önce taraflar barıştırılmaya çalışılırdı. Ha, baktın olmuyor, illa kavga olacaksa, o zaman da mesela çakın varsa adamın kafasına, göğsüne sallamazdın bıçağı, yani belden aşasına, kı.... sallardın. Şimdi yeni gençler böyle değil, neresine olursa vuruyorlar bıçağı. Bence bu hapların, bonzainin falan çok etkisi var böyle yapmalarında. Adam düşünmüyor hiç, herif ölür mü falan diye. Bu bilgisayar oyunlarının da bir etkisi heralde, gençler kavgayı oyun falan sanıyorlar. İşin cılkı çıktı anlayacağın." (Hakan [43], Nene Hatun Mahalle Sakini).

Gençler arasında yaşanan kavgalarda özellikle ölümle sonuçlanan durumların görece artışında, Hakan Bey'in dikkat çektiği hususların etkili olduğu anlaşılmaktadır. Bir başka mahalle sakininin de ifadesiyle; önceden gençler daha az ceza almak için muhatabın belden

aşağısını ve genellikle kalça bölgesini bıçaklamayı tercih ederlerken şimdilerde özellikle gençler arasında uyuşturucu madde kullanımının da yaygınlaşması ile çok daha tehlikeli sonuçlar doğurabilecek yaralamalar ile karşılaşılabilir.

Bu türden kavgalara ilave olarak, kimi zaman yol verme yüzünden, kimi zaman da hiç bir sebep yokken gençler arasında yaşanan tartışmalar, birer kavga sebebi olabilmektedir. Bu konuda Birlik Mahallesi sakinlerinden Cevdet Bey'in söyledikleri meseleyi büyük oranda özetlemektedir;

“Buranın boldur kavgası gürültüsü ya. Az önce gelsen aşağıda görürdün kavgayı.

-Nerde?

Burada, Atışalanı'nda, Birlik Mahallesi'nde. Şu yolun aşağı caddesinde oldu. Yani buranın kavgası bitmez.

-Niye bitmez?

Ya kız yüzündendir, ya yol yüzündendir. Arabayla giderken birbirine o kornaya basar onu geçmeye çalışır, öyle kavga çıkar, ya kız yüzünden kavga çıkar. Ya başka bir olay olmuştur, ondan kavga çıkar.” (Cevdet [40], Mahalle Sakini).

Kavgaların sonuçlanması ve neticeye bağlanması süreçleri de göç üzerinden kurulan farklı bir sosyalliğin derin yansımalarını kendi içerisinde barındırmaktadır. Hemen belirtilmelidir ki, kavgaların çok az bir kısmı, gençlerin ifadesi ile ancak üçte biri, asayiş birimlerine yansımaktadır. Bu anlamda özellikle orta Anadolu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinden göç ederek Esenler'e yerleşmiş pek çok aile için kavga sonucunda “kan parası” almak yani diyet almak ve işi sükûnet ile çözüme kavuşturmak önemlidir. Yaralanan gencin ailesine, takdir edilen miktar üzerinden (ki bu çoğu zaman gencin hasta yattığı dönemde çalışamamasından doğan ücret kaybı ve üzerine eklenen kan parası ile birleştirilerek) bir ödeme yapılmakta ve bu şekilde tarafların uzlaşması sağlanmaktadır. Uzlaşma görüşmelerinde her iki taraf açısından da makbul kabul edilen araçların devreye girmesi süreci hızlandırmaktadır. Bazı durumlarda aileler

uzlaşmaz bir tavrı benimserlerse, kimi zaman siyasiler kimi zaman da din adamları devreye girmek suretiyle meselenin halledilmesine çalışılmaktadırlar. Yaşanıla gelen aslında gayriresmî bir şekilde işleyen “informel mahalle mahkemeleri”ne işaret etmektedir ki bu durum sadece kavga anlarında değil, çok farklı ticari uyuşmazlıklarda, ufak çaplı hırsızlık durumlarında ve geniş aile arasında yaşanan bir takım uyuşmazlıklarda da kullanılan bir yöntem dönüşebilmektedir. Kavganın neticesi eğer ölüm ile sonuçlandı ise burada daha farklı bir hukuk devreye girebilmekte, adliyeye yansıyan dava boyutunun dışında “informel mahalle mahkemeleri” kan parası sistemini yine işletilebilmekte ve dahası suçu işleyen aile ve akrabalarının tamamının semti ve mahalleyi terk etmesi konusunda önemli bir sonuca mecbur bırakabilmektedir.

Sonuç

Esenler örneğinde gençlerin suça bulaşma durumları ve kavga etme hâller i üzerine yapılan çalışmanın sonucunda; birbirini farklı ek-senlerde besleyen fakat birisi gerçekleştiğinde diğerinin olması kaçınılmaz hâl alan bir “sosyal sarmal”ın varlığından bahsedilebilecektir. Şema 2’de izah edilmeye çalışılan bu birbirini tetikleyen sosyal sarmal, gencin bir şekilde okulla ilişiğinin kesilmesi ile başlamaktadır.

Şema 2.

Saha Çalışmasına Dayanılarak Hazırlanan Eğitimden Ayrılma Sonrasında Gencin Sosyal Durumu Şeması

Bu süreç kimi zaman yeterince desteklenmeyen bir akademik başarısızlık ile ortaya çıkabilirken çoğu kez de okul içerisinde genel düzeni bozan bir takım anomik davranışların sonucu olarak belirebilmektedir. Fakat süreç ne şekilde ortaya çıkarsa çıksın, sarmalın ikinci aşamasını oluşturan sonucun gerçekleşmesi durumunu pek değiştirmemektedir. Gençler okulla ilişkilerinin kesilmesinin akabinde, hizmet sektörünün en alt birimlerinde ve sosyal güvenceden yoksun, çalışma saati ve koşulları muğlak, “sıfır statülü” (Walther ve Pohl, 2005, s. 5) enformel işçilere dönüşmektedirler.

Bahsedilen sorunlu pek çok çalışma koşulu ücretlerin düzenli ödenmemesi ve gününbirlik değişen/öngörülemeyen çalışma saatleri ile birleştiğinde, gencin işten ayrılmasını kolaylaştıran nedenler olarak belirlemektedir. Kalifiye ve nitelikli bir iş gücü piyasasına dâhil olamayan gençler, hızla sokak-mahalle altkültürlerinde kendilerine yer bulabilmektedirler. Bu sayede, köşe başlarında⁸ hızlı bir akran ve

8 Köşebaşında vakit geçiren ve bir köşebaşı sosyalliği üreten toplum kesimleri,

suç altkültürüne dâhil olan gençler aslında eğitimdeki dezavantajlı konumlarının ya da mesleki anlamda yaşadıkları sorunları halledebilenin çok da mümkün bir durum olmadığını bilerek ve fakat bu sorunları hayalî ve geçici bir şekilde askıya alarak (Calluori, 1985, s. 47) kendilerine yeni bir sosyallik inşa edebilmeye çalışmaktadırlar. Bu durum kaçınılmaz bir biçimde gençleri gayrimeşru para kazanma yollarına; hırsızlık, dolandırıcılık, torbacılık (uyuşturucu madde satıcılığı) yapmak, sahte para basmak gibi yollara sevk etmektedir. Süreç bir şekilde gençlerin herhangi bir suçtan dolayı yakalanmaları ve hüküm giymeleri ile sonlanmaktadır.

Gerek mülakat yapılan ve bir kaç suçtan dosyası bulunan gençler gerekse de onların sosyal çevrelerinde her gün temas hâlinde buldukları rehber öğretmenler, mahalle sakinleri ve eski “ağır abiler” benzeri noktalara vurgu yaparak; suç ve suçlu üreten bu sosyal sarmalın ortadan kaldırılamasa da oldukça aza indirilebileceğine değinmektedirler.

Suçta bulaşan gençler, askerlik dönemini kendi hayatları için bir milat kabul etmekte ve dolayısıyla askerlik dönüşü nitelikli bir işe yerleşebilme, suç üreten sosyal ilişkilerden uzaklaşabilme hayali kurmaktadırlar;

“Askere kadar abi, asker sonrası paydos senin anıcağın. Hee, eğer adresi değiştiremezsek (yaşadığı mahalleyi ve sosyal ortamını kastediyor), zor abi. O zaman mecbur tırmalamaya devam edicez. Kovalıcaz yani ne iş olursa...” (Ergün [19], Hırsızlık Dosyası).

Ergün’ün biraz umutla lakin değişmesi öngörülen sosyal ve fiziki çevreyle ilgili yapmış olduğu tespitler, gençlerin pek çoğu tarafından kabul edilmektedir. Bu anlamda semt değiştirilemezse, askerlik dönüşü aynı sosyal ortama, biraz da mecburen, sorunlu ilişkiler ağına katılım kaçınılmaz olmaktadır. Dolayısıyla Ergün konuşmasının ilerleyen kısımlarında suçtan uzak kalmak için “ya hapse girmeli, ya askere gitmeli ya da semti değiştirmeli” diyerek önemli bir sosyal teklifte bulunmaktadır. Buradan hareketle gençlerin sosyal ortamlarının

özellikle de gençler üzerine yapılan ilk detaylı çalışma için bkz. (Whyte, 1993).

geliştirilmesinin, özellikle sadece örgün eğitime devam eden gençler için planlanan gençlik merkezlerinin, çalışan gençler içinde farklı biçimlerde tasarlanarak açılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bir diğer önemli nokta, gençlerin meslek edinme süreçlerinde daha nitelikli bir yönlendirmeye duyulan ihtiyaçtır. Bu anlamda özellikle İstanbul'un hâlen en aktif göç alan ilçe ve mahallelerinde belediyeler ile İŞKUR ortaklığına dayanan danışma merkezlerinin açılması, gençlerin meslek edinmelerinde kolaylaştırıcı bir rol üstlenecektir.

Suçta bulaşan veya suça bulaşma riski olan gençlerin aileleri ile özel bir rehberlik çalışmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Nitekim yapılan araştırmalar göstermektedir ki –saha çalışmasında sorulan sorular karşısında benzeri cevaplar alınmıştır- hükümlülerin yarısından fazlası (%59,3) çocukluk döneminde, ev ortamında babası tarafından şiddet görmüştür (Çifçi, 2009, s. 77). Yaşanılan bu durum, gençlerin pek çoğunda derin travmatik etkiler yaratmakta, çoğu kez normal bir sosyal veri olarak kabul edilen şiddet, gündelik hayatta da bir sorun çözme veya herhangi bir sonuca ulaşma aracı olarak görülebilmektedir. Rehberlik Öğretmeni Mahmut Bey'in de dikkat çektiği bu durum, ailelere yönelik bir sosyal destek programının öncelikle herhangi bir suçtan dosyası bulunan gençler için ivedilikle hayata geçirilmesini zorunlu kılmaktadır:

“Ya da aile ile konuşulup bunlar düzeltilebilir mesela. Çünkü aile düzeldiği zaman çocuk da düzeliyor, ama ailede bi şekilde sıkıntı varsa çocuk da bu şekilde etkileniyor. Öncelikle ailelere o konuda yaklaşım olmalı. Çünkü biz bu çocukları okulda ne kadar düzeltelimiz? Biz bu çocukları sadece okul saatleri içerisinde görüyoruz, ama genel manada bu çocuklar aileleri ile birlikte. Ne kadar çok aile eğitimlerine yönlendirse yani bu evlenmeden önce ya da evlendikten sonra, artık ne şekilde olursa çocuk yetiştirme tarzları açısından aile ile konuşulabilir. Sonuçta çok farklı yanlış tepkilerle karşılaşabiliyoruz. Bütün suç çocuklarda mı? Bence değil. Aile düzeldiği zaman çocuklar daha iyi şekilde düzelecekler.” (Mahmut [38], Rehberlik Öğretmeni).

Mahmut Bey'in dikkat çektiği hususa, suça bulaşan gençlerin şöyle bir katkısı bulunmaktadır. Gençler, özellikle okullarda kendileri ile yeteri kadar ilgilenilmediğinden, hatta çoğu zaman "ötekileştirildiklerinden" dert yanmakta ve bu anlamda kendilerine karşı "pozitif ayrımcılık" yapılmasını talep etmektedirler. Fakat bu noktada, ortaöğretimde rehberlik servisleri üzerinden karşılanmaya çalışılan sorunlu gençlerle ilgilenme süreçlerinin, gerek okul mevcudunun fazla olması gerekse de rehberlik servislerinin öğrenci sayısı ile paralellik arz edebilecek sayısal kapasiteye sahip olmayışı sebebiyle yetersiz kaldığı gözlenmektedir. Bu sebeple, özellikle ortaokul ve lisede rehberlik servislerinde sosyal çalışmacı istihdamının hayata geçirilmesi, suça bulaşan gençlerle daha yakından bir sağaltım sürecinin yürütülmesine ciddi katkılar sunacaktır.

Bir başka önemli sosyal politika teklifi, muhtarlarla yapılan odak grup görüşmesinde ortak bir kanaat olarak belirtilmektedir. Hâlihazırda göç alan mahallelere, kentin pek çok imkânının (eğitim, sağlık ve sosyal donatı anlamında) mikro ölçekte de olsa taşınabilmesinin hızlandırılmasına vurgu yapılmaktadır. Bu durum özellikle göçle gelen aileler ve gençleri için algısal anlamda kentle bütünleşebilmenin ve kentin imkânlarından gerektiğince faydalanabilmenin önünü açan bir uygulamaya dönüşecektir.

Gençler açısından bir diğer önemli nokta ise, gençlerin dış görünüşleri üzerinden bir damgalanmaya maruz kalmalarının önüne geçilebilmesidir. Bu anlamda özellikle güvenlik güçlerine ve mahalle sakinlerine önemli bir rol düşmektedir. Gençler sıradan insan muamelesi görmek, dış görünüşleri, saç şekilleri, kıyafetleri ve konuşma biçimleri sebebiyle dışlanmak istememektedirler.

Bu durum mahalle içerisinde farklı sosyalleşme imkânlarının artırılması, özellikle gençler ile yetişkinlerin birlikte vakit geçirebilecekleri, sosyal donatılarının çeşitlendirilmesi ile sağlanabilecektir. Gençlerin tanımlaması ile suça bulaşmak ve suç işlemek bir "kader" değildir; fakat suçu üreten/teşvik eden aile, okul ve sosyal çevrenin gençler üzerinde yaratmış olduğu "keder"dir.

Sonuç olarak; yoksul gençlerin eğitim, sosyalleşme, meslek ve suç ilişkileri üzerine yapılacak pek çok araştırma ile *kavga sosyoloji* çalışmaları arttırılarak çeŐitlendirilmelidir. Bu kapsamda gençlerin kavga etme nedenleri, öncesi ve sonrasıyla tetkik edilmeli, özellikle Türkiye'nin hâlâ aktif olarak göç alan il ve ilçelerinde, mahalle bazlı çalıŐmalarla zenginleŐtirilerek araştırılmalıdır. Özellikle yoksul gençlerin suçla girmiş oldukları yakın iliŐkiye dair nitelikli bir takım verilere ulaşabilmek adına, suçun toplumsal boyutlarına odaklanan bir kavga sosyolojisi yaklaşımı, çözüm üretebilme adına da kuşatıcı cevaplara ulaşabilmeyi kolaylaŐtıracaktır.

Kaynakça

- Abercrombie, N., Hill, S., & Turner, B. (Eds.). (2006). Youth subculture. In *The penguin dictionary of sociology*. England: Penguin Books.
- Adıgüzel, Y. (2012). Esenler'de yaşamak memlekette ölmek: Göç ve kente uyum sürecinde hemşehrilik. M. Şentürk (Ed.), *Göç, kentleşme ve aidiyet ek-seninde esenler'i anlamak* içinde (s. 185-223). İstanbul: Esenler Belediyesi.
- Aytaç, Ö. (2002). Boş zaman üzerine kuramsal yaklaşımlar. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 231-260.
- Brake, M. (1980). *The sociology of youth culture and youth subculture*. London: Routledge & Kegan Paul Ltd.
- Buğra, A., & Keyder, Ç. (2003). *Yeni yoksulluk ve Türkiye'nin değişen refah rejimi* (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Proje Raporu). Ankara: BM Yayınları.
- Bülbul, A. (2012). *Duygularım albümü*. İstanbul: Barış Müzik.
- Calluori R. A. (1985). The kids are alright-new wave subcultural theory. *Social Text*, 12, 43-53.
- Çifçi, G. (2009). Kapkaç suçundan hüküm giyen yetişkinlerin sosyo-demografik özellikleri ve sapma davranışlar açısından incelenmesi. *Aile ve Toplum*, 5(18), 73-85.
- Fidancı, U. (2006). *Yoksulluk, sosyolojik boyutu, Türkiye'de yansımaları* (Yayımlanmamış bitirme çalışması, Yıldız Teknik Üniversitesi, İ.İ.B.F., İktisat Bölümü).
- Gibbons, D. C. (2000). Criminal and delinquent subcultures. (Ed.), *Encyclopedia of sociology* (pp. 509-515). New York: Macmillan Reference.
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*. Ankara: Ayraç Yayınları.
- Kızılcık, S., & Erjem, Y. (1992). *Açıklamalı sosyoloji terimler sözlüğü*. Konya:?.
- Kök, S. (2013). Kent yoksullarının farklı siyasallaşma biçimleri: bir alan araştırması örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 1, 57-75.
- "Liseli kızlar mezarlıkta..." (2012, 25 Temmuz). *Liseli kızlar mezarlıkta ar-*

kadaşlarını böyle dövdü! (video file). http://www.dailymotion.com/video/xsdu3c_liseli-kizlar-mezarlikta-arkadaslarini-boyle-dovdu_news adresinden edinilmiştir.

Şentürk, M. (2009). Türkiye’de yoksulluk çalışmaları. İstanbul Üniversitesi *Sosyoloji Dergisi*, 3(18), 205-233.

Stanton, W. (1967). Deviant behavior. (Ed.), *Sociology an introduction* (pp. 601-666). Wiley International Edition.

Wacquant, L. (2011). *Kent paryaları-ileri marjinalliğin karşılaştırılmalı sosyolojisi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Walther, A., & Pohl, A. (2005). *Dezavantajlı gençler ile ilgili politika önlemleri tematik çalışması -özet doküman-* Avrupa Komisyonu, İstihdam ve Sosyal İşler Genel Müdürlüğü.

Whyte, W. F. (1993). *Street corner society: The social structure of an Italian slum*. University Of Chicago Press.

Yaman, Ö. M. (2013). *Apaçi gençlik-gençlerin toplumsal davranış ve yönelimleri: İstanbul’da “apaçi” altkültür grupları üzerine nitel bir çalışma*. İstanbul: Açılımkitap.

Ek 1.*Katılımcıların Demografik Özellikleri ve Metin İçinde Kullanılan Kısaltmaların Açıklamaları*

AD	DURUMU	CİNSİYET	YAŞ	METİN İÇİNDEKİ KISALTMA
İsmet	Tecavüz Dosyası	Erkek	21	(İsmet [21], Tecavüz Dosyası)
Sezgin	Hırsızlık Sabıkalı	Erkek	19	(Sezgin [19], Hırsızlık Sabıkası)
Nilay	Konfeksiyon Atölyesi Çalışanı	Kadın	21	(Nilay [21], Konfeksiyon Atölyesi Çalışanı)
Aydın	Adam Yaralamadan Dosyası	Erkek	21	(Aydın [21], Adam Yaralamadan Dosyası)
Haluk	Kavga Dosyası	Erkek	23	(Haluk [23], Kavga Dosyası)
Necmi	Madde Bağımlısı	Erkek	23	(Necmi [23], Madde Bağımlısı)
Nihat	Hırsızlık Dosyası	Erkek	21	(Nihat [21], Hırsızlık Dosyası)
Selin	Madde Bağımlısı	Kadın	22	(Selin [22], Madde Bağımlısı)
Cengiz	Bir Tayfanın Başı	Erkek	20	(Cengiz [20], Bir Tayfanın Başı)
Ergün	Hırsızlık Dosyası	Erkek	19	(Ergün [19], Hırsızlık Dosyası)
Ali	Kafe Sahibi	Erkek	38	(Ali [38], Kafe Sahibi)
Selçuk	Esnaf	Erkek	48	(Selçuk [48], Esnaf)

AD	DURUMU	CİNSİYET	YAŞ	METİN İÇİNDEKİ KISALTIMA
Hakan	Mahalle Sakini	Erkek	43	(Hakan [43], Nene Hatun Mahalle Sakini)
Cevdet	Mahalle Sakini	Erkek	40	(Cevdet [40], Mahalle Sakini)
Enver	Rehberlik Öğretmeni	Erkek	36	(Enver [36], Rehberlik Öğretmeni)
Nejla	Rehberlik Öğretmeni	Kadın	38	(Nejla [38], Rehberlik Öğretmeni)
Mahmut	Rehberlik Öğretmeni	Kadın	38	(Mahmut [38], Rehberlik Öğretmeni)
Sinan	Çocuk Şube Amiri	Erkek	42	(Sinan [42], Çocuk Şube Amiri)
Hüseyin	Polis Memuru	Erkek	32	(Hüseyin [32], Polis Memuru)
Latif	Mahalle Muhtarı	Erkek	45	(Latif [45], ... Mahallesi Muhtarı)
Nazmi	Mahalle Muhtarı	Erkek	43	(Nazmi [43], ... Mahallesi Muhtarı)

ESENLER
ŞEHİR DÜŞÜNCE
MERKEZİ

Kentleşme ve Sosyal Politikalar

“Kentleşme ve Sosyal Politikalar” atölyesi, en temelde hem kente hem de sakinlerine dair bir sosyal politika düşünüşü geliştirme çabası olarak değerlendirilebilir. Atölye sonrasında hazırlanan bu kitabın ilk bölümünde kentleşme ve sosyal politika ekseninde yaşanan tartışmalara, ikinci bölümünde ise Esenler’de sosyal politikanın gündemine ilişkin hazırlanan makalelere yer verilmiştir.